

בית הספר לחינוך, תשפ"ד 2023-2024

התכנית לפסיכולוגיה חינוכית

פרקטיקום ב'

היקף: 4 ש"ש (קורס שנתי) שנה: ב'	המרצה: דר' נעם יצחקי
מס' קורס: סמסטר א – 129-2-1551, סמסטר ב' – 129-2-1561	שעות קבלה: בתיאום מראש במייל (noam.yits@gmail.com)

יעדי ההוראה:

במהלך שנה ב' הסטודנטים וות משובצים ליומיים של עבודה מעשית בשפ"חים: יום אחד מוקדש לעבודה כפסיכולוגים וות של גן או שניים ויום נוסף לעבודה בבית הספר כפסיכולוגים וות של כיתה או שכבה.

בהתאם לכך, מטרת הקורס היא ללוות את הסטודנטים וות במהלך ההתנסות המעשית בשפ"חים; להיות מקום ללמידת הסוגיות השונות שאיתן יתמודדו במהלך ההתנסות, ולאפשר מרחב בטוח לחשיבה משותפת והתייעצות על דילמות העולות מתוך העבודה השוטפת ברמה הבינאישית והתוך-אישית. הקורס ישלב למידה של נושאים הרלוונטיים לעבודה השוטפת של הפסיכולוג וית המלווה גן או כיתה והתנסות בטכניקות/מיומנויות שונות של עבודה פסיכולוגית לצד תהליך הדרכה רפלקטיבית בדילמות שהסטודנטים וות יביאו מתוך ההתנסות.

פרשיות לימודים:

- הציר המארגן והאוסף של הקורס הוא סוגיית ההתמקמות והזהות (המתגבשת) של הסטודנטים כפסיכולוגים וות חינוכיים וות. ציר זה יהווה נקודת מוצא לעיסוק בנושאים השונים שידונו בקורס, ונקודה שנושבו ונחזור לבחון אותה בנקודות שונות לאורך הסמסטר, לאור הלמידה והעיסוק בנושאי הקורס השונים.
- נושאי הקורס נבחרו במטרה לייצג הן את המגוון הרחב של הסוגיות בהן עוסקת הפסיכולוג וית החינוכית בעבודה השוטפת בגנים ובבתי הספר והן את מגוון המיומנויות והטכניקות הטיפוליות שבהן נדרש הפסיכולוג וית להשתמש בבניית קשרים טיפוליים ובקידום תהליכי שינוי ברמה הפרטנית והמערכתית.
 - בין הנושאים שבהם נעסוק: הגן כמערכת חינוכית, בשלות ומוכנות לכיתה א', חינוך מיוחד, ילדים בסיכון, הורים והורות, בעיות התנהגות, מיניות נורמטיבית וחריגה, טראומה וחירום ועוד.
 - בין הטכניקות שנתרגל: הקשבה, שאילת שאלות, פורמולציה דינמית (פרטנית ו/או מערכתית), הצטרפות ואיתגור, עבודה עם התנגדויות, רפלקציה ממוקדת פרט וממוקדת צוות, מסגור מחדש (reframing), ותהליכים תוך אישיים.
- סדר הנושאים והטכניקות הותאם באופן כללי לרצף העבודה במערכות, אולם ייתכנו שינויים ברצף בהתאם לצרכים וסוגיות שהסטודנטים וות יעלו מהשטח ותהיה גמישות רבה ברצף השיעורים בהתאם לצרכים.
- העמקת הידע בשיעורים היא הרחבה להדרכה הפרטנית שהסטודנטים וות מקבלים בתחנות השפ"ח.
- הקורס ישלב בין למידה תיאורטית לבין הדרכה רפלקטיבית במודל היוועצות שיוצג לסטודנטים בתחילת השנה, וישמש ככלי עבודה מרכזי בקורס.

דרישות והרכב ציון הקורס*

משקל בציון הסופי **	
הכנת מקרה להיוועצות בכיתה	- 20%
עבודת אמצע (יומן קונסולטציה	- 20%
יומן רפלקציות	- 20%
עבודה מסכמת	- 40%
סה"כ	- 100%

הנחיות להצגת המקרה

1. לאחר השיעור הראשון, יתבקשו הסטודנטים להשתבץ להצגת מקרה אחת בקורס.
2. הצגת המקרה תעסוק בדילמה ספציפית מתוך העבודה בשדה שעליה הסטודנט רוצה לקיים היוועצות עם שאר חברי הקבוצה, במטרה לנסות להרחיב את ההבנה של הדילמה ולבחון דרכי התערבות מגוונות. הדילמה יכולה להיות דילמה בינאישית (העוסקת באחד מלקוחותיו של הפסיכולוג: מורה, גננת, הורים, ילד/ה) או דילמה תוך-אישית (שקשורה לפסיכולוג עצמו בזירות שונות של העבודה). הסבר מפורט יינתן בשיעורים הראשונים.
3. **הכנת הצגת המקרה:** לקראת הצגת המקרה בכיתה, הסטודנט יתבקש לכתוב עד עמוד אחד של הכנה להצגת המקרה. הסיכום יכלול:
 - מידע כללי על המערכת שממנה עלתה הדילמה (גן/כיתה), אפיונים כלליים שחשובים להבנת המקרה.
 - רקע רלוונטי על הדמויות והדינמיקות שקשורות לדילמה.
 - ניסוח ממוקד של מוקד הדילמה שבה תתמקד הצגת המקרה.
4. יש לשלוח את הדף הנלווה להצגת המקרה אלי למייל עד יום ראשון בשבוע שבו תוצג הדילמה.

****הנחיות לעבודת הסיכום יתפרסמו במהלך השיעורים האחרונים של הסמסטר.**

* יקבעו בתחילת הקורס ולכל המאוחר בשבועיים הראשונים של הסמסטר ולפני תום תקופת השינויים.

** אין לשנות את מרכיבי הציון הסופי במהלך הסמסטר.

*** ייתכנו שינויים ברשימת הקריאה במהלך הסמסטר, בהתאם לצורך שיעלה בשיעורים.

תכנית הקורס המשוערת - נושאי הלימוד לאורך השנה

**שימו לב: ייתכנו שינויים בסדר ובתכני השיעורים בהתאם לקצב ההוראה והצרכים שיעלו מתוך התנסות הסטודנטים בשטח, וכן בהתאם להתאמות שיידרשו להוראה היברידית ואו הוראה מרחוק.

<p style="text-align: center;">פרקי קריאה</p>	<p>נושאים שבהם נעסוק במהלך השנה (הסדר ייקבע לפי הצרכים שיעלו מההתנסות בשטח)</p>
<p style="text-align: right;"><u>קריאת חובה:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ בנימיני, ק. (1984). הפסיכולוג באוהל ובשדה: מבוא למחנאות מקצועית. פסיכולוגיה וייעוץ בחינוך, שנתון תשמ"ד, 53-45. ▪ גרינולד, נ' (2012). חשיבה טיפולית במסגרת חינוכית: מתח והשלמה ברמה קלינית וארגונית. פסיכואקטואליה, אפריל, 26-37. <p style="text-align: right;"><u>קריאת רשות:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ כוכבי, ה. (2018). על שחיניים, צוללנים ומה שביניהם: התבוננות אינטגרטיבית על יופיו ועל מורכבותו של מקצוע הפסיכולוגיה החינוכית. נדלה ב- 21.7.2021, מאתר פסיכולוגיה עברית. (מצ"ב ההרצאה ביוטיוב) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ היכרות והצגת מבנה הקורס ▪ התמקמות וזהות הפסיכולוגית החינוכית.
<p style="text-align: right;"><u>קריאת חובה:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ משרד החינוך (2013). קווים מנחים לעשייה חינוכית בגן הילדים. משרד החינוך, המנהל הפדגוגי, האגף לחינוך קדם יסודי. נדלה מהאינטרנט ב-24/7/2021 מאתר השירות השירות הפסיכולוגי-ייעוצי. ▪ שוורץ, צ' ושילה, ב'. (2018). ייחודיות המערכת החינוכית של גן הילדים והשלכותיה על דרכי התערבותו של הפסיכולוג חינוכי. בתוך: מי-טל, ש., ושלמה-קניאל, ר. (עורכות): סוגיות בפסיכולוגיה חינוכית מהלכה למעשה. גף הפרסומים, משרד החינוך. <p style="text-align: right;"><u>קריאת רשות:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ארז, ת', טל, ק'. (2015). חינוך וטיפול מיטביים בגני הגיל הרך: הפער בין הרצוי למצוי והמלצות לשיפור [גרסה אלקטרונית]. נדלה ב- 18/10/2016, מאתר פסיכולוגיה עברית. ▪ גת ל' (2010). א"יב ליצירת אקלים רגשי אמפתי בגן – ללמוד לחיות ביחד בקבוצה. תכנית לימודי המוסמך בגיל הרך ("תכנית שוורץ"), האוניברסיטה העברית. הד הגן (מרץ 2010), 49-40. ▪ שוורץ-שגיא, א' וגני, מ' (2008). היבטים רגשיים: מעגלי ביטחון רגשיים-חברתיים בין ילדים למורים במסגרות חינוך. בתוך: ש"פ קליין ו'י יבלון (עורכים), ממחקר לעשייה בחינוך לגיל הרך (עמ' 67-88). ירושלים: האקדמיה הלאומית למדעים. ▪ <u>כלים למיפוי ואיתור</u>: חוברת מבטים (מסתכלים בסביבה טבעית על ילדים) – חוברת הדרכה לעריכת תצפית להיכרות מעמיקה עם ילדים בני 3-5, טבלת ציוני דרך התפתחותיים (מתוך ה- DC: 0-5), איתור. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ הגן כמערכת חינוכית
<p style="text-align: right;"><u>קריאת חובה:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ מי-טל, ש'. (2018). היוועצות בנוגע לילדים צעירים: גישה אקוסיסטמית התפתחותית. בתוך: מי-טל, ש., ושלמה-קניאל, ר. (עורכות): סוגיות בפסיכולוגיה חינוכית מהלכה למעשה. גף הפרסומים, משרד החינוך. <p style="text-align: right;"><u>קריאת רשות:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ אוסטרויל, ז (1987). קונסולטציה במסגרות חינוכיות: הצגת מודל אינטגרטיבי, בתוך: לסט, א. (עורך) עבודה פסיכולוגית בבית-הספר. מאגנס, האוניברסיטה העברית. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ קונסולטציה בגיל הרך (הרצאת אורחת)
<p style="text-align: right;"><u>קריאת חובה:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ עינת, ת' ושרון, מ'. (2015). השילוב ושברו: עמדות של מורות שילוב כלפי תהליך השילוב של תלמידים עם לקוי למידה במסגרות חינוך רגילות. דפים, 60, 170-198. ▪ <u>חוזר מנכ"ל</u>: יישום חוק החינוך המיוחד – ועדות מתוקף חוק (2021). <p style="text-align: right;"><u>קריאת רשות:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ נוימן, א'. (2020). רפורמה מוטת עתיד: כיצד הרפורמה בחינוך המיוחד צריכה להיראות. נדלה ב- 20.8.2021 מאתר פסיכולוגיה עברית. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ חינוך מיוחד

<p style="text-align: center;">פרקי קריאה</p>	<p>נושאים שבהם נעסוק במהלך השנה (הסדר ייקבע לפי הצרכים שיעלו מהתנסות בשטח)</p>
<p style="text-align: right;"><u>קריאת חובה:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ נולמן, א'. (2018). הישארות בגן: מסייעת או חוסמת, עזרה או מכשול? מחקר מעקב השוואתי על ילדים שנשארו בגן. בתוך: מי-טל, ש., ושלמה-קניאל, ר. (עורכות): סוגיות בפסיכולוגיה חינוכית מהלכה למעשה. גף הפרסומים, משרד החינוך. ▪ כהן, א'. (1987). מוכנות לבית הספר - הפסיכולוג החינוכי ושאלת מוכנותם של ילדים לקראת בית-הספר ומוכנותם של בתי-הספר לקראת ילדים. בתוך א' לסט, (עורך), עבודת הפסיכולוג בבית-הספר (עמ' 292 – 320). ירושלים: מגנס. <p style="text-align: right;"><u>קריאת רשות:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ שוורץ, צ' ושילה, ב'. (2000). הישארות בגן - נייר עמדה של פורום הפסיכולוגים לגיל הרך בשפ"י. נדלה ב- 21.7.2021, מאתר פסיכולוגיה עברית. ▪ ברק, ח'. (2009). בשלות לכיתה א'. נדלה ב-20.8.2021, מהאתר של חלי ברק. ▪ חוזר מנכ"ל: דחיית המעבר לביה"ס והישארות שנה נוספת בגן חובה ▪ ספר ילדים: צפרדעוני עובר לברכה הגדולה/כרמלה חוצן ושי יעקובסון 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ בשלות, מוכנות, הישארות
<p style="text-align: right;"><u>קריאת חובה:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ אליצור, י'. (2018). תכנית התקשרו"ת: התערבות מוקדמת לילדי גן עם בעיות התנהגות. בתוך: מי-טל, ש., ושלמה-קניאל, ר. (עורכות): סוגיות בפסיכולוגיה חינוכית מהלכה למעשה. גף הפרסומים, משרד החינוך. ▪ קרשטיין, א. (2018). "פתאום איזון", התמודדות עם בעיות התנהגות ומניעת אלימות. הרצאה מוקלטת. <p style="text-align: right;"><u>קריאת רשות:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ בר שדה, א'. (2013). המפגש עם "האחר" כמקדם התפתחות "העצמי": התקשרות ומנטליזציה. מתוך ספר המאמרים של הכנס "דרך האחר": הכנס השנתי של התכנית חינוך והוראה לתלמידים בהדרה, עמ' 100-109. קרית טבעון: אורנים, המכללה האקדמית לחינוך. ▪ דותן, ל. (2019). תכנית מג"ן – מוגנות, גבולות ונוכחות: מודל רב-ממדי להתמודדות עם בעיות התנהגות בגן. פסיכולוגיה עברית. נדלה ב-20.8.2021, מאתר פסיכולוגיה עברית. ▪ כהן, ק'. (2017). טיפול באלימות בגן - השפעות הגישה הנרטיבית והמערכתית על תפקוד הגננת ויחסיה עם פסיכולוגית הגן. פסיכואקטואליה, גיליון אוקטובר 2017, 41-36. ▪ חוזר מנכ"ל: אקלים חינוכי מיטבי והתמודדות מוסדות חינוך עם אירועי אלימות וסיכון ▪ ספרי ילדים: בר המאושר/תמר אדר, שיטת כוח המוח של צביקי/יואל אליצור. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ בעיות התנהגות בגיל הרך ובכלל
<p style="text-align: right;"><u>קריאת חובה:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ בן-צור, מ., לוריא, א. (2014). מסע בשבילי המפגש בין הפסיכואנליזה לחינוך. הרצאה כתובה. ▪ רוזד, א., יצחקי, נ., כהן, מ. (2017). להניע את הקלידוסקופ: ליבת המקצוע והייחוד המקצועי של הפסיכולוגיה החינוכית. [גרסה אלקטרונית]. נדלה ב- 19/5/2018, מאתר פסיכולוגיה עברית. <p style="text-align: right;"><u>קריאת רשות:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ גנץ, י'. (2019). פסיכותרפיה במרחב החינוכי. פסיכואקטואליה, ינואר 2016, 15-21. ▪ VanDerHeyden, A. M. (2018). Why do school psychologists cling to ineffective practices? Let's do what works. In School Psychology Forum (Vol. 12, No. 1, pp. 44-52). National Association of School Psychologists. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ התמקמות וזהות – מבט מחודש
<p style="text-align: right;"><u>קריאת חובה:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ כהן א'. (1996). גישות לתפקיד ההורים ומעורבותם בתהליך הטיפול בבעיות ילדם. בתוך זילברמן ס. ולסט, א. (עורכים). סוגיות בפסיכולוגיה של בית הספר (עמ' 162-180). הוצאת מאגנס. ▪ סיפור קצר: הצלחה/נילי גפן (פורסם בעיתון הארץ, ב- 09.04.17). ▪ חוזר מנכ"ל: הקשר בין מוסדות החינוך ובין הורים פרודים או גרושים <p style="text-align: right;"><u>קריאת רשות:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ אלפי, א'. (2015). חוסר אונים הורי: הבניית התהליך הטיפולי בראשית הדרך. פסיכולוגיה עברית. נדלה ב- 17.10.2020, מאתר פסיכולוגיה עברית. ▪ גביעון, י'. (2014). כשנסגרת דלת אחת נפתחות אחרות: מחשבות על טיפול בהורים וילדים. <i>שיחות</i>, כרך כ"ט (1), 43-50. ▪ ישי, ר., אורן, ד. (2006). 'הורות חסומה – והורות ממומשת' – על הורות כמעשה יצירה ועל תרומתה של הדרכה דינמית באוריינטציה פסיכואנליטית להורים. <i>שיחות</i>, כרך כ" (3), 251-264. ▪ פלוטניק ר'. (2007) הקול ההורי, הורות כתהליך נפשי התפתחותי. בתוך כהן, א. (עורכת). חווית ההורות, יחסים התמודדויות והתפתחות (עמ' 333-362). אחיאסף. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ הורים והורות

פרקי קריאה	נושאים שבהם נעסוק במהלך השנה (הסדר ייקבע לפי הצרכים שיעלו מההתנסות בשטח)
<p><u>קריאת חובה:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> מור, פ'. (תשע"א). שאלון מנחה לאיתור ילדי הגן הזקוקים לטיפול מוגבר. גוינט, ישראל. <p><u>קריאת רשות:</u></p> <p>Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. American psychologist, 56(3), 227-238.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ילדים בסיכון
<p><u>קריאת חובה:</u></p> <p>דרישות ההתמחות בפסיכולוגיה חינוכית</p>	<ul style="list-style-type: none"> מבט לעתיד (הקרוב): מפגש עם ועד המתמחים
<p><u>קריאת חובה:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> קוונה-ג'ונסון, ט'. (תשס"א) הבנת התנהגויות מיניות של ילדים – מה טבעי ובריא? בתוך: קטינים פוגעים מינית – אסופת מאמרים ותיאורי מקרה, שפ"י, משרד החינוך. <p><u>קריאת רשות:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> הברון, ש' ובשרטי, ס'. (2019). רמזור – לדעת מה ירוק, צהוב ואדום בהתנהגות המינית של ילדנו (עמ' 135-158), בתוך: מידע אמין על מין, מודן הוצאה לאור. אתר מידע אמין על מין: https://www.minamin.org 	<ul style="list-style-type: none"> מיניות נורמטיבית וחרیגה בגיל הגן

<p><u>קריאת חובה:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> גולדהירש, א'. איתותי מצוקה של ילדים במצבי לחץ: התנהגויות של ילדים והמלצות לצוות החינוכי, האגף לחינוך קדם יסודי/שפ"י, משרד החינוך. היימן, ד. (2020). מודל ממי"ש (מוכנות, מענה, שיקום והתאוששות) - שלבים בניהול התערבות במשבר במערכות חינוכיות בליווי הפסיכולוג החינוכי. נדלה ב-20.8.2021 מאתר פסיכולוגיה עברית. <p><u>קריאת רשות:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> להד מ'. (אפריל 2020). עיקרון הרציפות ויישומיו במשבר הקורונה – הלכה למעשה. שיחות בימי קורונה (עמ' 31-33). הבר, י. (2020). חיבורים בתנאי כאוס: פסיכולוגיה חינוכית במשבר הקורונה – איפה, מה ואיך. נדלה ב-21.8.2021 מאתר פסיכולוגיה עברית. <p>ספרי ילדים רלוונטיים: מעש"ה בארנבונים/נחמה ברוך, שירת הטריגר/לילך קיפניס, לאן הולכות המחשבות בלילות/אנתוני בראון.</p>	<ul style="list-style-type: none"> טראומה וחירום (הרצאת אורח)
<p><u>קריאת חובה:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> פרידות במסגרות חינוכית יעל שטיינברג, המרכז המערכתי שפ"ח ירושלים <p><u>קריאת רשות:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ברק, ח'. (2008). לסיים את השנה בהצלחה ובסיפוק. נדלה ב-20.8.2021, מהאתר של חלי ברק. 	<ul style="list-style-type: none"> סיכום, משוב ופרידה
<p><u>קריאת חובה:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> טנא, צ'. (2011). ללמוד להיות פסיכולוג – לגדול להיות פסיכולוג, <i>פסיכואקטואליה</i>, יולי, 51-53. <p><u>קריאת רשות:</u></p> <p>Conoley, J. C., Powers, K., & Gutkin, T. B. (2020). How is school psychology doing: Why hasn't school psychology realized its promise?. School Psychology, 35(6), 367-374.</p>	<ul style="list-style-type: none"> התמקמות וזהות – מבט מסכם (בינתיים)

טכניקות, מיומנויות ועמדות מקצועיות

במהלך הקורס נשלב גם התייחסות לטכניקות, מיומנויות ועמדות מקצועיות אשר משמשות את הפסיכולוג החינוכי בעבודתו הטיפולית והמערכתית.

טכניקה	פרקי קריאה
הקשבה	<ul style="list-style-type: none"> אמנות ההקשבה עודד בן מנחם (אבני ראשה) הדר, א' (2001). <i>השיח הטיפולי</i> (הסדרה הפסיכולוגית). תל אביב: דביר. הקשבה (עמ' 87-105).
שאלת שאלות.	<ul style="list-style-type: none"> שאלת שאלות בהדרכה האישית יעל שלסינגר (אבני ראשה)
המשגת בעיה (פורמולציה)	<ul style="list-style-type: none"> יבלון, י. (2020). הפרט, המערכת ושני פניו של ינוס: פורמולציה דינאמית ממוקדת של טיפול במרחב הקליניקה של הפסיכולוג החינוכי. נדלה ב-20.8.2021, מאתר פסיכולוגיה עברית.
הצטרפות ואתגור	<ul style="list-style-type: none"> מתוך הפרק: הפרקטיקה של הטיפול בהורות: עקרונות, משימות ותהליכים בגישה אינטגרטיבית (טיפול בהורות/אסתר כהן)
מנטליזציה ורפלקציה (ממוקדת קליינט וממוקדת צוות)	<ul style="list-style-type: none"> גרינולד, נ'. גרודזין-קיסרי, ש'. היימן, ד'. פינגרנט, ס'. פליישמן, ח'. (2019). עבודה טיפולית רב-מקצועית מבוססת מנטליזציה – I: תאוריית מנטליזציה ומודל AMBIT. נדלה ב-20.8.2021, מאתר פסיכולוגיה עברית. מומלץ לקרוא גם את המאמר השני בסדרה.
עבודה עם התנגדויות	<ul style="list-style-type: none"> זיו-ביימן, ש'. (2018). התנגדות או מחסום: מבט על תמורות בקושי לייצר שינוי, הרצאה מוקלטת ב-youtube. ברק, ח'. (2008). עבודה עם התנגדויות בקבוצה. נדלה ב-20.8.2021, מהאתר של חלי ברק.
מסגור מחדש	<ul style="list-style-type: none"> ראזר, מ', ופרידמן, ו' (2020). מסגור מחדש – להרחיב את גבולות האפשרי (פרק 4) בתוך: סמכות ורכות: מערכות יחסים משקמות כאבני דרך ביצירת חינוך מכליל. מכון מופ"ת.
תהליכים תוך-אישיים	<ul style="list-style-type: none"> ברמן, ע'. (1986). העברה והעברה נגדית כתהליך בין-אישי כולל. <i>שיחות</i>, 1 (1), עמ' 6-15.
אי ידיעה (not knowing stance)	<ul style="list-style-type: none"> סמנה, ר. (2010). שלא נדע! על התשוקה לא לדעת ועל הקושי לשאת את חווית אי-הידיעה. נדלה בתאריך 20.8.2021, מאתר פסיכולוגיה עברית. אוגדן, ת' (2001). זיהוי שגוי והפחד מפני אי ידיעה. בתוך: הקצה הפרימיטיבי של החוויה. עמ' 144-158.